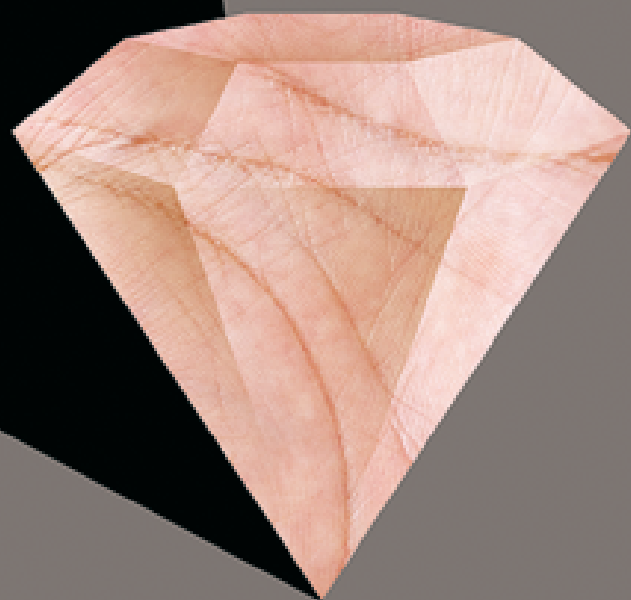

RUSIJOS
BUKERIS

Olga Slavnikova
2017

Alma littera

Pirmoji dalis

Krylovui buvo liepta ateit į stotį pusę aštuonių ryto. Neaišku kaip, bet jis pramigo ir dabar tekinas skubinosi tarp rangytų klanų, ištįsusiomis pozomis panašių į „kairę“ ir „dešinę“ supainiojusias Matiso šokėjas. Krylovo rankoje maskatavo maišelis, į kurį buvo sugrūstas kupranugario vilnų megztinis, per išblukusią palydovinių žemėlapių reklamą tamsuojantis suplotais plaukeliais. Megztinį reikėjo atiduoti profesoriui Anfilogovui vietoj senojo, kurį sukapojo kandys: šiaurėje, toje slaptoje raguvoje, į kurią ekspedicija geriausiu atveju turėjo nusikasti per tris savaites ir kur tirštame įsaulyje šilo, su aplamdytu drugeliu ant karšto šono, žiemą motorinėmis rogėmis nuvežta benzino statinė, pavasaris tik prasidėjo – ir po apgirtusiomis eglėmis, jų plačių juodų skarų priedangoje, dar bolavo skujomis apkritęs sukietėjęs sniegas. Pusbaciais gleizodamas skystą pernykščių ievos lapų pliurę, Krylovas perbėgo stoties aikštę; dirstelėjęs į pilką bokštą su kvadratinium laikrodžiu, kurio rodyklė lyg neregio lazdelė bedė, bet nepataikė į romėnišką IV, jis sumetė, jog spės, ir netgi laisvai.

Pernelyg lengvas stoties spūstyje, užgrioztoje sunkiu bagažu, Krylovas beveik pirštų galais trepeno paskui languotų kelionkrepšių šūsnį vežimėlyje, kai staiga jo dėmesį patraukė moteris besvoriu drabužiu ir visiškai tuščiomis ilgomis rankomis, kuriomis ji

mataravo ore tarsi norėdama savo šiluma bent kiek atmiešti šaltą orą. Per ploną muslino suknelę nepažįstamoji dūlavo saulės kokone nelyginant šešėlis ant apdulkėjusio stiklo. Jos kūnas turėjo keisto pailgo šešėlio tobulumo, o ant peties virpčiojo apskritas šviesulėlis, skaidrus ir rausvas it manikiūro lakas. Tarp Krylovo ir nepažįstamosios spaudėsi ir zujo baisybė žmonių, galvojančių tik apie savo nešulius. Niekas nieko aplinkui nematė, nebent saulės beveik nublukintą tvarkaraščio švieslentę, kurioje traškėdamos nuolat byrėjo užsibuvusios eilutės, tada iššokdavo (tarytum susidėliojantys iš klaidų ir akimirką sulaikantys pačią paskutinę eilutę) atvykusių traukinių pavadinimai ir numeriai. Nepažįstamajai irgi buvo būdingas visuotinis aklumas: visais išskėstais rankos pirštais taisydamasi kvadratinus akinius, ji kažką greitai kalbėjo savo neaiškiam pašnekovui, patogiausiam statančiam ant sportbačių suniurkytą krepšį. Tik po kelių minučių Krylovui toptelėjo, kad šis pašnekovas ir yra Vasilijus Petrovičius Anfilogovas, visai niekuo neužsimaskavęs, tik spėjęs apaugti tabako rudumo šeriais, kurie per du ekspedicijos mėnesius turės tapti įprasta kieta jo barzda, apžėlusia apatinį žandikaulį, ir garbiniuota juoduma ant išsikišusio Adomo obuolio. Irgi pastebėjęs Krylovą, Vasilijus Petrovičius įsakmiai mostelėjo priėti, tuo pačiu rankos judesiu pabrėžtinai atidengdamas saulėj žybtelintį laikrodį, kuris buvo paslėptas po slepiamosios spalvos striukės rankove.

Ir iškart, sujaukdamas pasisveikinimus, prišoko veiklusis Kolianas, įteikė Anfilogovui visą vėduoklę багаžo kvitų. Vis tiek prie kojų teberiogsojo velniaižin kiek kraustulių, ir Krylovas skubiai apsikrovė jais užsimesdamas brezentines juostas ir kažkokiu būdu (per kažkieno paslaugas rankas) nepažįstamajai patikėjęs savo neparankų, bet lengvą maišelį. Išstypėlis Kolianas, šypsodamas seišlėtais geležiniais dantimis, įsikinkė į savo rankomis pasiūto krepšio diržus; krepšyje gulėjo ekspedicijos grožis ir pasididžiavimas: vietoj stomatologo paslaugų įsigyta japoniška kilnojamoji jėgainė.

Vasilijus Petrovičius, atsainiai lyg ant kablo užsimetęs ant galvos medžiaginę kepuršę (vis dėlto aristokratas ir filosofijos profesorius), nuvedė savo negausų būrį žvarbiu tuneliu, kurį buvo užmęsęs uždarbiaut atvažiavusių azijiečių elgetų taboras, jau išdėliojęs po šykščiu monetų lieteliu (profesionaliai nujausdamas, kur konkrečiai prakiuręs vietinis „stogas“) visko mačiusias dėžutes nuo kramtukės. Nepažįstamoji, sunkiai spėjanti su abejingais apsikrovusių vyriškių žingsniais, užbėgdavo tai iš kairės, tai iš dešinės; dėl jos buvimo Krylovas kažkodėl pasibjaurėjo aitariai atsiduodančiomis atlasinių skudurų kupetomis, iš kurių tiesėsi čiabuvių rankos, pirštais, regis, vėtančios nejudrų bepinigį orą. Tolydžio pamesdamas nepažįstamąją priešais atskubančiame atvykėlių sraute, aplamdančiame šonus kiekvienam užsižiopsojusiam piliečiui, Krylovas atsilikęs žvilgsniu gaudė švytruojančius jos kulnus, prie kurių lipo ir vėl smuko nunešiotų basučių dirželiai.

Pagaliau jie užlipo į peroną; sąstatas dar nebuvo atvažiavęs, atvira bėgių ir laidų erdvė buvo tuščia lyg perspektyva piešimo pamokos sąsiuvinyje; pėsčiųjų tilto, nubraižyto virš svaiginančių ryto debesų, laiptais kopė, visai padėdama vaikiškais žingsniuokais trepsenančiam vežimėliui, nenusakoma, bet stebėtina ryški žmogaus figūrėlė. Kolianas bandė kartu ir rūkyti, ir žiovauti – klaikiai ašarodamas, dūmydamas šiek tiek pridengiamais, it pridrėkusi krosnis smilkstančiais žabtais. Anfilogovas, susikaupęs, profiliu į sąmyšį perone ir į kairėn nutolstančią perspektyvą, kur bet kurią minutę turėjo išlįsti traukinys, priminė romantišką nusikaltėlį – koks iš tikrųjų ir buvo.

– Taigi būk malonus, pasirenk pradėti darbą rugsėjo vidury, – kreipėsi jis į Krylovą tuo sausu kapotu tonu, kuris pelnė jam netikusią šlovę jautrios universiteto vadovybės terpėje. – Nusipirk trūkstantą įrangą, pinigus gali išleisti visus. Atsiimsime su kaupu.

Iš to, kaip Vasilijus Petrovičius pritildė balsą, – vis dėlto nesiteikdamas jo nukreipti į adresatą, bet paleisdamas žodžius vė-

jokšniui, lyg šluota šluojančiam peroną, – Krylovas suprato, jog šis tekstas nebuvo skirtas nepažįstamajai, stovinčiai atokiau ir pašiurpusiomis rankomis apglėbusiai maišeli. Moteris buvo aiškiai susijusi – širdies, giminystės ar tarnybiniais ryšiais – ne su kuo kitu, o su Vasilijumi Petrovičiumi, nors šis niekaip tų ryšių nepaaiškino. Krylovas vis negalėjo kaip reikiant į ją įsižiūrėti: vogčiomis mestas žvilgsnis ištraukdavo čia skiepių žymes, panašias į avižinius dribsnius, čia mažutę lako rankinę, čia stambia, vyriško sukirpimo rausvą ausį, už kurios nerūpestingi pirštai, trikdydami akinių pusiausvyrą, vis kišo striukai nušniotą sruogą. Stovėdamas arti nepažįstamosios, Krylovas kažkodėl prarado nuovoką apie savo paties ūgį ir nesusigaudė, aukštesnis už ją ar vis dėlto ne. Ši moteris jam atrodė visiškai atsiribojusi nuo visko. Bet kartu lyg ir puikiai žinanti ekspedicijos paslaptį ir tikslą: jos skruostuose, pasklidamas po akiniais, prasimušė anemiškas raudonis, o bendras jaudulys, vyrų pridengiamas dalykiškumu ir įprasta bravada, joje blėsčiojo blausia matine ugnimi.

Dabar Krylovui jau norėjosi, kad Vasilijus Petrovičius su Kolianu greičiau išvažiuotų, norėjosi jais atsikratyti, kad pagaliau būtų galima pradėti laukt pergalingo jų grįžimo – kuo pergalingesnio, tuo kasdieniškesnio, su kokių nors ametistų šepetėlių kroviniu pavydžioms akims apdumti. Galų gale nuaidėjo žemas, duslus švilpukas: tolumoje pasirodė ir ėmė didėti, savimi ir savo vagonais visiškai užpildydama vieną ilgų perspektyvos tuštumų, šilumvežio marmūzė. Traukinys atlėkė klasikiniu būdu nubaidydamas šokuojantį laikraštį, sušnypštė stabdžiais, vis lėčiau ėmė plaukti balta-blauzdės palydovės, išnirę nusidriekė apgyventi langai su viršutinės patalynės ir užmiegotų fizionomijų skiautėmis. Kol Vasilijus Petrovičius, Krylovas ir Kolianas kėlė į tambūrą bagažą, kol, strigdami ir brazdėdami, tempė jį saulės nudryžuotu koridoriumi, kol dėliojo daiktus ankštoje kupė paeiliui prisėsdami ant plikos lentynos, aptrauktos rudu dermatinu, – nepažįstamoji stovėjo perone,

jos suglaustas neįdegusias kojas kirto įkypas saulėtas plyšys tarp šešėliuotų vagonų, panašus į šautuvą su akinamu durtuvu.

Krylovas iš pasalų dirščiojo į moterį pro nešvarų langą, išmargintą į paukščio išmatas panašiomis šviesesnėmis dėmelėmis, paliktomis Čeliabinsko ar Permės lietaus. Retkarčiais traukinys krūptelėdavo, pyškantis mėšlungis nusirisdavo nuo galvos iki tolimos uodegos, ir tada Krylovui vaidendavosi, kad šešėliuoti vagonai pamažėl sujudėjo lyg vėjo pūstelėtos didžiulės vėliavos, saulėtas plyšys aklinau užsipildė – ir štai jau neišlaikiusi ėmė bėgti it upelis, ataturpsta traukdamasi į kairę, aptriušusi milžiniška stotis, švilptelėjo, išsipūtė ir subliūško priešpriešiais pralėkdamas sąstatas, atidengė šaltą erdvę su geležiniu ežeru, riedulių kupromis, nuklotomis rudais spygliais, su mėlynais kalnais iki pat horizonto, dunksančiais lyg statieji kampai, apaugę miškais, – ir Anfilogovo, gulinčio ant plikos lentynos su visa brezentine savo apranga, veide prasimušė toks pat melsvas šaltis, o barzda, sulindusi į striukės apykaklę, atrodė tartum apsitrynęs vilnonis šalikas.

Iš tikrųjų traukinys dar stovėjo, profesorius stukseno nagais į storą stiklą akimis ieškodamas nepažįstamosios, ir ji iškart pribėgo išgirdusi ženklą. Pasistiebusi priplojo prie lango ryškiomis linijomis išraižytą ilgą delną, Vasilijus Petrovičius prie jo pridėjo savąjį – ir Krylovas nustebo, kokios panašios šitos rankos, kone lotynišką raidę primenančiomis gyvenimo linijomis, stambiais, bet grakščiais krumpliais. Ilgiau nelaukęs jokių nurodymų ir paskutinių atsisveikinimo ceremonijų, Krylovas išėjo iš kupė. Jis aiškiai buvo kaip nesavas, tikriausiai atsiliepė bemiegė naktis: visa matoma buvo stebėtinai reljefiška ir Krylovo sąmonėje įspaudė nesuvokiamą, bet ryškų atspaudą. Vos tik jis per du laiptelius stryktelėjo į peroną, apdulkėjęs sąstatas su palengvėjimu pasipurtė ir, pilstydamas ant žuolių kažkokio techninio vandens likučius, lėtai nuplaukė palei išlydinčiųjų eilę sakytum skaičiuodamas juos pavienėčiui. Žengdamas paskui jį, spartindamas paskui

jį žingsnius, Krylovas atsidūrė šalia nepažįstamosios, mojuojančios praslystantiems stiklams, kol išsoko paskutinio vagono galas, panašus į atvirksčiąją kortos pusę. Atrodė, jog ne tik Krylovas, bet ir visi aplinkui, įkvėpti į šiaurę nuskubančio traukinio, tikisi kažkokios geresnės ateities. Toje pusėje, kur nuvažiavo sąstatas, stačios atkalnės šalia sankasos žaliavo trumpa ir sodria žole, nuo ryto šešėlių pasišiaušusia lyg šepetys, o į saulę atsuktame šlaite visai kaimiškai ganėsi ožkytė, nematoma virve braukdama žolę.

Iš pradžių jie laikėsi kartu tarsi netyčia: išėjimas į miestą buvo tik vienas – tas pats tunelis, ir jame Krylovas spėjo sėkmingai nublokšti prikibusį prie bendrakeleivės kokių devynerių metų azijietį vaikiukštį, pašlemėką vyriškai gašliomis akimis, kurio lipni letenėlė jau buvo beįlendanti į jos nesaugomą rankinę. Stoties prieangyje, kur jiems, taip ir nesupažindintiems, reikėjo išsiskirti, Krylovas ūmiai pajuto tiesiog neįstengiantis susidoroti su šios dienos vienviatve – dienos, vis dar gaivios ir spindulingos, saulės kaitra tartum tirpinančios mieguistas mėtines drumzles, bet jau beveik įgavusios galutinį baugios dangaus dykynės tūrį. Nudriskusiais sportbačiais mindamas ištrupėjusias pakopas, Krylovas bandė suskelti kažkokį anekdotą: moteris klausiamai atsigręžė, kluptelėjo kilstelėdama smuktelėjusius akinius – ir Krylovui pasirodė, jog šis jos įprotis trumparegiškai žiūrėti pro pirštus ir per taisomus stiklus, kvadratinuose rėmeliuose nepraradusius tobulo ir linksmo apskritumo, pažįstamas lyg savas. Jis dar mėgino kažką didvyriškai skiesti, tačiau stoties aikštėje plykstelėjo ir sugriaudėjo išpūsdamas kietos, ore pakimbančios muzikos dešras iki tol buvęs nematomas pučiamųjų orkestras: ten apvalainas ponas su kryžmiška emblema švaruko atlape, atkartota kutais barzdotose partijų vėliavose, krypavo it karvelis priešais rikiuotę kažkokių pusiau kariškių, nevienodu storumu ir pakumpimu panašių į raugintus agurkus.

Žado netekęs Krylovas, girdėdamas tik savo užsikimšusių smegenų ūžesį, prilaikė nepažįstamąją už alkūnės ir bandė nusišypsoti.

Moteris išsilaisvino lengvai gūžtelėdama petimi ir, nežiūrėdama į orkestrą ir rikiuotę, patyliukais pasuko visai kiton pusėn – tarsi išmėgindama, ar stiprus nematomas siūlas, siejantis ją su Krylovu. Ten, kur ji ėjo, viskas buvo ryškiau, geriau negu kitose trijose pasaulio šalyse: viliojamai margavo į puošnų dovanų popierių suvyniotais vaistais vaistinės kioskas, iš šlapio stiebo trykštantis fontanelis, panašus į mažytį vėjo malūną, blykčiojo visomis vaivorykštės spalvomis, galinėje stotelėje, kur nejudėdami stovėjo nuo saulės susiraukę keleiviai, sūpavosi daugybė tuščių troleibusų, kuriančių savo atskirą erdvę iš korpusų, stiklų ir atspindžių juose. Išsigandęs, kad, jeigu dabar jos neprisivys, moteris tiesiog išvynios jį lyg siūlų ritelę iki kažkokios nuogos šerdies, Krylovas rovē paskui ją, prisigretino brūkštelėdamas koja ir paskubomis užbaigdamas sakyti nutrauktą anekdotą; jam buvo atsilyginta blankia šypsena.

– Beje, aš irgi nuo vaikystės mėgstu šitą anekdotą, – pašaipiai tarė moteris, lėtai žengdama išklibusiomis cemento plokštėmis, žliugsinčiomis nuo pratekančio fontano šlapynės.

– Ir kitokių daug moku, – skubiai pasigyrė Krylovas, išspausdamas iš po plokštės sau ant sportbačio juodos košės porciją.

– Tikriausiai visi mano mėgstami, – spėjo moteris.

– Tada kiekvieną papasakosiu po keturis kartus.

– Jūs visada toks šnekus?

– Ne, tik tada, kai alkanas. Beje, jūs turbūt be pusryčių? Žiūrėkite, ten pusrūsyje, rodos, kavinė.

– Ne kavinė, o parduotuvė „Kelioninės prekės“.

– Nejaugi ten neparduodama nieko valgomo?

– Parduodama, bet, žinote, viskas lyg ir užvakar dienos. Nepatarčiau.

– Nieko, kartą visą mėnesį mitau konservais, kuriems buvo, įsivaizduokite, po aštuoniolika metų. Atidarai skardinėlę, o joje ne mėsa – sausų durpių gabalas. Kisielių viriau iš plytelių su visu popieriumi, nes priaugo...

Toji diena buvo labai keista, labai ilga; visi gegužės žiedai mieste buvo ką tik nužydėję ir dengė išilusias balas it popirosinis popierius – ir vos juntamas puovimo kvapas, tarsi atidrėkusio saldaus tabako, liūdnei gulė sluoksniais su žaliais, gyvais jau visiškai vientisos, pačiupinėti šaltos lapijos kvapsniais. Ilgą laiką abu manė, kad yra vedami kito, o patys tik paklūsta svetimam, dar nenuspėjamam įgeidžiui. Bijodami išsiskirti žengę bent vieną klaidingą žingsnį, jie susikaupę ieškojo pusiausvyros linijos, bet ji protarpiais išvesdavo juos į važiuojamąją dalį. Buvo sunku, buvo nelengvas darbas prisitaikyti prie svetimų žingsnių einant tiesiog niekur ir daugiau nebejučiant įsakmiai nukreipiančių gatvių, mieste nutiestų nepaisant vietovės reljefo, – nebent jaučiant tą reljefą, įkalnėmis kartais nunešantį juos ir priplakantį prie kokio nors marmurinio parduotuvės priebučio. Jie sekė ir stengėsi nuspėti kits kito judesius; retsykais jų rankos susidurdavo ir tada abiem atrodydavo, lyg būtų netyčia palietę ore skrendantį paukštį.

Tikriausiai tik iš didelio aukščio – iš ten, kur, dulkėdamas besvorėje saulės šviesos gelmėje, kybojo mažutis reklaminis diržablis, – buvo galima kaip nors suprasti ir pasekti tą neryžtingą kreivę, kurią per miestą brėžė jų ėjimas, – o jie nieko nesuprato. Viso labo atsidurdavo vienoje ar kitoje, dažnai nepažįstamoje vietoje. Taip jie pakliuvo į gatvės lėlių teatro vaidinimą, kuriame skudurinės marionetės į duonos plutas panašiais neva batais sakytum veržėsi nutrūkti nuo susilenkusio artisto tampomų siūlų, o negausūs žiūrovai buvo įsigilinę ne tiek į pjesės turinį, kiek į šitą lėlių kovą. Juodu prasispraudė per nedidelį mitingą, kurtinantį apylinkes per megafoną maršo tempu skaitomomis eilėmis. Vedami vis labiau į pakalnę, jie pamažu artinosi prie miesto upės su giliu it skilvis parko tvenkiniu, kuriame kaupdavosi ir būdavo suvirškinamas visas į upę patenkantis turtas, įskaitant skenduolius. Čia,

apačioje, jie atsidūrė raižytoje vietovėje: švieži grioviai su akmenų ataugomis, senos pilkos sankasos, blizgančios ir slidžios nuo sudužusio stiklo. Čia jie jau negalėjo judėti vienodai kaip iki tol ir išsimagnetinę kiekvienas keberiojosi kaip išmanydamas, todėl nepažįstamoji, juokingai patrepsėjusi žemės lopinėlyje, pasileido nuo šlaito tiesiai į nerangų vyrišką glėbį. Krylovas iškart paleido slidžius šonkaulius, bet spėjo pajusti apvalainą šoktelėjusio pusrutulio svorį ir po juo, tarsi kišenėje, – virpančią peliuko didumo širdį. Kimiai nusijuokusi, moteris pasitaisė persisukusią suknelę ir nustypčiojo per traškų žvyrą, spindintį saulėje it vandens plynė.

Vėliau, kai jie jau įsitraukė į su jais (su lemtimi?) daromą bandymą, Krylovas mėgino atsakyti sau į klausimą: kas vis dėlto jam neleido nuo lemtingojo stoties prieangio pasukti savo keliu? Juk buvo taip lengva nubėgti katras sau, ir pavakary jis jau net nebūtų prisiminęs atsitiktinio susitikimo ir būtų gurkšnojęs alų dirbtuvėje, mėgaudamasis palaiminga prieblanda, po ryškaus darbinio apšvietimo panašia į švelnų kailį. Tačiau, užuot ėjęs vykdyti svarbaus užsakymo, Krylovas nelyginant gimnazistas klaidžiojo po miestą su blankia gražuole, keliančia jo sieloje kažkokį kutenantį skersvėjį.

Tikriausiai priežastis buvo nepaprastas jaudulys, lemties permaina, Krylovo laukianti pasisėkus ekspedicijai. Kas jam tie agatų kabošonai, brokuotų akmenų asorti išnešiojamosios prekybos juvelyrikai, ką reiškė vidutiniai pinigai, mokami jam, rimtam meistriui, už darbą, kurį beveik galėtų atlikti sagų automatas? Daug mėnesių jis gyveno jusdamas nesuvokiamą badą, neišrankiai malšindamas jį guminėmis dešrelėmis ir riebiais, šleikščia druska parbarstytais riešutais. Bet jo badas buvo ne kulinarinio pobūdžio: vos tik skrandis prisipildydavo ir apsunkdavo, širdis susigniaždama pranešdavo apie tuštumą joje. Naktį Krylovo patalas būdavo nusėtas trupiniais – tarsi aplinkui nusidriekusios dykumos smėliu. Kasdienybėje atsivėrė kiaurymė, kurią kiekvieną dieną reikėjo kuo nors užpilti. Krylovo svajonėse šmėkščiojo dideli pinigai – tokie

dideli, kad jų panaudojimo laikas nusitęsė toli už gyvenimo ribų, įsodindamas jų turėtoją į savotišką pasiturimą amžinybę. Tačiau susiklostė taip, jog iš gyvenimo jis gavo visai ką kita. Kaip ir kodėl įvyko šis apkeitimas, nei Krylovas, nei moteris tiesiog nesuprato.

Pasileidę pėsčiomis nuo stoties, tą dieną jie klaidžiojo gatvėmis nelyginant atvykėliai. Alkis ir jūdviųjų bevardiškumas bendrai, tolydžio vis darnesnei eisenai teikė ypatingą lengvumą, laikytis greta sekėsi vis geriau ir geriau. Parke lauko kavinėje, kur Krylovas su bendrakeleive vis dėlto užsuko užkąsti, ant raudonų plastikinių staliukų bluko sekmadienio valgiaraštis, nors kalendorius neabejotinai rodė trečiadienį. Tačiau aptingusiame parke buvo amžinas sekmadienis, tvenkinyje, tarsi aliejumi išteptame šviesos, ant nuosavos bangos lyg ant padėklo plaukiojo pilkšva gulbė, šaudykloje spragsėjo, pliauškėjo šūviai, tolumoje sukosi karuselės su retais važiuotojais – arba su lėlėmis, paleistomis pasisukti reklamos tikslais, – ir ant moters kaklo saulės zuikutis virpėdamas prisisiurbė prie gyslės tartum koks animacinis pasakų vampyras. Suglebusi blausioje atokaitoje, bent kiek įšildžiusioje netvirtai stovintį plastiką, nepažįstamoji pagaliau pranešė, jog ji vardu „sakykim, Tania“. Vardas buvo netikras, galėjai justis iš to, kaip vos vos užsikirto šiaip lygus balsas. Sutikdamas su pasiūlytu žaidimu, Krylovas prisistatė kaip „Ivanas“, tai išgirdusi naujoji „Tania“, iš netvirto vienkarčio indelio siurbčiodama sintetines sultis, tik šyptelėjo.

– Galite vadinti mane Vania, tada būsime surimuoti, – pasiūlė Krylovas, su įdomumu pastebėjęs kone veidrodinį savo tikrojo vardo atspindį.

– Tania-Vania? Vaikų darželis, – gūžtelėjo pečiais moteris, priekaištingai žvelgdama į picą, kurią patėškė priešais ją ant staliuko ilgakojė jauna padavėja raudona striukele ir šortais. – Žinote, verčiau atspėsiu jūsų profesiją.

– Istorijos dėstytojas koledže! – atraportavo Krylovas taip greitai ir garsiai, jog dabar jau visos padavėjos, vaidinančios, kaip

dabar madinga, sportinę komandą, pasižiūrėjo į porą prie atokaus staliuko, o iš pagalbinių patalpų išlindo storas, pomidoro raudonumo barmalėjiškomis lūpomis ir rankomis, suklušęs vadybininkas. – Dar po picą su grybais! – šūktelėjo Krylovas, ir visos kaipmat nusiramino. Vadybininkas nuslinko į kabinetą, ilgakojė padavėja, perdavusi kolegei kietą rumbuotą kamuolį su kavinės emblema, įkišo į mikrobangę dvi plokščių pusgaminių lėkštes.

– Pats ir valgsite, – šypsodama ir raukydamasi pasakė „Tania“. – Norite žinoti mano profesiją?

– Nelabai. Verčiau pasakykit – ar ištekėjusi?

– Iš. O ką, profesija nesvarbu?

– Beveik ne. Ypač moteriai.

– Laukiate, kad imsiu piktintis? Nesulauksite.

– Paprastai damos ima prieštarauti tokiai replikai. Ypač tos, kurios tarnauja baldais.

– Aš tarnauju pilka pele. Baigiau universitetą, o dirbu pagal specialybę, kurią įgijau keturių mėnesių kursuose. Tiesiog nepasisekė.

– Dabar daug kam nesiseka. Televizorius – bedarbio draugas.

– O jūs ne iš kokių nors politinių aktyvistų? Jie bepročiai ir gatvėse kaišioja visiškai beprotiškus lapelius.

– Aš panašus į beprotį?

– Atleiskite, bet jūs trupučiuką panašus į idėjinį.

– Ne, garbės žodis, aš ne beprotis...

Ko Krylovas vėliau nepajėgė suprasti, tai kur nepastebimai išgaravo taip ir neperduotas Anfilogovui maišelis su megztiniu. Jam einant paskui nepažįstamąją per stoties aikštę, maišelis tikrai buvo jo rankose ir daužėsi į kojas; vėliau, neišilusiame parke, kur saulėje jau buvo birželis, o giliame pavėsyje traukė gegužės šalteliu, Krylovas norėjo sužvarbusiai moteriai pasiūlyti bent apsigauti megztiniu, – bet, atrodo, tuo laiku maišelį turėjo „Tania“, ir „Ivanas“ pasidrovėjo tai priminti. Paskui jie vaikščiojo skardingomis alėjomis, kurios nuolat užsibaigdavo betoniniais, rupiu gipsu

užplombuotais laiptais; sykį jie atsidūrė priešais gaudžią kriauklės formos estradą, kurioje, švankščiant akordeonui, scenoje valso žingsniu valkiojo sutinusias kojas išsipusčiusios senutės, kiek toliau juos sulaukė glaudus būrys skustagalvių berniokų ir mergiočių, kurie darniai plojo delnais ir dalijo nemokamus plakatus. Dar toliau laukiniame šabakštyne, kokie dažniau supa viešuosius tualetus, tūnojo kino teatrėlis, simpatiškas bilietų pigumu ir kažkokių graudžiu senamadiškumu storuliukių kolonų, virš kurių cezariška plike bolavo gipsinis TSRS herbas. Tačiau artimiausių seansų filmas pasirodė esąs vaikiškas, – sena animacija apie Žvaigždžių Piratą, – ir abiem tapo aišku, jog laukti keturias valandas iki tokio paties senumo komedijos tiesiog nepakenčiama.

– Ką gi, juk abu esam suaugę žmonės, – piktu, pakimusiu balsu pasakė „Tania“.

Tada maišelio jau tikrai nebebuvo – o gal jie paliko jį išklerusiame taksi, kur bučiavosi dusdami, sakytum iš salono būtų buvęs traukiamas oras, ir vis pakliūdami į užpakalinio vaizdo veidrodėlį, kurią nuolatos taisė, tarsi išpildamas jo turinį, siaurapetis vairuotojas sulaižytais plaukais. Anfilogovo butas, kur Krylovas tik poryt turėjo pašerti neišrankias lyg nikeliuotas žuvelės, juos pasitiko dienos prieblanda vieninteliame kambaryje, iki lubų užkrautame tūkstančiais sulipusių tamsių tomų; lauke, už užtrauktų portjerų, prisigėrusių saulės dažo, nagais sunkiai caksėjo per palangę nusipenėjusių karvelių pulkas. Siaura profesoriaus lova buvo be paklodės.

– Pirmą ir paskutinį kartą, – kimiai sušnibždėjo „Tania“, „Ivanas“ irgi kažką kuždėjo jai į karštą ausį tapydamas tamprų, niekaip nepatraukiamą suknelės užtrauktuką.

Nurengdami vienas kitą, jie nevikriai mindžiojo nežinia kam paimtas iš prieškambario vyriškas languotas šlepetes, – viena numinta pora abiem, – ir „Taniai“, kai traukė per galvą savąjį daugybės palų musliną, nuslydo akiniai ir įsipainiojo į audeklą, juos

reikėjo išgriebti iš suknelės tarsi drugelį iš didžiulio suglamžyto graibšto. Nepaisant tariamai įgudusių judesių, iš pradžių „Ivanui“ trukdžiusių net prisiartinti prie jos, ji buvo persigandusi, labai seniai neliesta. Speneliai buvo dideli ir minkšti it pernokusios slyvos, ant siauro, kiek įdubusio pilvo bolavo randelis, panašus į virtų lakštinių juostelę. Jos odoje, besipriešinančioje „Ivano“ lūpoms tankiu drebuliu, nuolat pasitaikydavo kažkokių aitrių plotelių, tarsi išteptų vaistiniu tepalu, tarsi ji apskritai būtų buvusi nelabai sveika. Tą akimirką, kai „Ivanui“ pavyko privesti ją prie pirmos silpnutės užbaigos, „Tania“ dusliai užsikosėjo, smilkiniai išsipūtė ir sudrėko, – o paskui, kai „Ivanas“ po neilgo vos girdimo jos buvimo duše irgi įėjo apsiplauti, pamatė, jog nuo jos maudymosi net neaprasojo veidrodīs.

Jie užmigo akimirksniu, nė nesuvokę, kaip nugrimzdo į miegą; įdubusioje it hamakas profesoriaus lovoje vietos jiems buvo kaip tik. Vėliau prisipažino vienas kitam, kad pirmą kartą nepatyrė nieko ypatingo; ko gera, miegas apsikabinus buvo svarbiausia permaina. Jie gulėjo susiglaudę tyrame glėbyje sakytum dvyniai motinos įščiose ir tikrai vis labiau supanašėdami. Vasarinė kambario prietema, pereinant iš saulės į naktį apsiėjusi be elektros lemputės tarpininkavimo, buvo stebėtinai skaidri. Visi indai kambaryje buvo tušti, bet atrodė pilni; bukas apšerkšnijęs kalnų krištolo kristalas ant rašomojo stalo, didumo sulig puslitriniu stiklainiu, tartum skaitė per lupą savimi prispaustą laikraštį. Dekoratyvinės žuvelės akvariumo sienelėje jau nematė kietos kliūties ir laisvai plaukiojo po kambarį, smulkutės jų žiotys pešiojo išmėtytų drabužių žarnokus, mažičiai vidurių kamuolėliai tamsavo retkarčiais išleisdami oru nusidriekiantį riebę siūlą. Antklodė nuslydo; beveik tuo pačiu laiku, sunkiai sustabdę savyje kažkokių paskutinius fabriko sraigtelius, sustojo visi kambaryje esantys laikrodžiai. Miegant taip atsitiko, kad nukrito kabutės nuo sugalvotų vardų; pusę šešių ryto, kai gatvės tapo gilios ir saulės ruoželis perėjo stogais, lyg auksinis

apvadas – stiklinės kraštu (tuo metu purviname vagone, riedančiame į šiaurę, profesorius staiga atsisėdo ant nuslinkusio čiužinio ir suspaudė delnais prakaulų veidą), abu jie išniro iš sapnų kitais žmonėmis ir pajuto, kad š i s k a r t a s visai dar ne paskutinis.

Jie ėmė susitikinėti ir tai darė slapčia nuo visų, nes tai, kas jiems nutiko, prieštaravo normaliai pasaulio logikai. Kodėl kaip tik jis? Kodėl kaip tik ji? Aplinkui buvo šimtai, tūkstančiai žmonių, kurie nieko panašaus nepatyrė, – ir jie drąsiai vaikščiojo, kad visi matytų, moteriškos suknelės šį sezoną atrodė lyg priklijuotos prie šlapių kūnų ir erzino žvilgsnį it kabantys blizgučiai. Tūkstančiai vyrų ir moterų darė ką norėjo, buvo laisvi, jų linksmos akys buvo pustuštės, tad galėjo suimti ir pasisavinti aplinkinę tikrovę. Na, o Ivanas buvo toks pilnas savęs ir to, kas susidarė jo viduje be priežasties ir neatsiklausus, kad į jį, lyg į sklidiną indą, jau netilpo išorinio pasaulio paveikslai.

Iš šalies Krylovas turbūt ne kažki kaip atrodė: jo akys – per gražios vyrui, kaip sakydavo buvusi žmona, pavydėdama rugiagėlių spalvos ir standžių kaip plunksna, nuostabiai užriestų blakstienų, – dabar raudonavo trūkusių kapiliarų uodegėlėmis, o apyrudžiai šeriai, kad ir kiek Ivanas juos skuto, per kelias valandas išlįsdavo tarsi pašinai iš pliauskos. Nuolatiniai užsakovai, tarp kurių pusė buvo padorios išvaizdos, laikantys save nelaimėliais pagyvenę žydai ir pusė – mišku kvepiantys raumeningi *hitnikai*, rūpinosi, ar meistras neserga, taip sau paaiškindami būseną žmogaus, kuris atsidavė lemties valiai.

Galėjai manyti, jog Tanią ir Ivaną tikrai pakirto sena, visur kitur jau medicinos įveikta užkrečiama liga. Jos virusas nežuvo nuo agresyvios aplinkos poveikio, ir dabar jie tolydžio vis užkrėsdavo vienas kitą – kiekvienu bučiniu, klajokliška meile parai

išsinuomotuose turistinių viešbučių kambariuose, kur nebuvo vietos nei žavesiui, nei paslapčiai, o buvo tik tai, kas nurodyta inventoriniame sąraše ant vidinės drabužių spintos pusės. Virusas plito per tai, į ką jie paprasčiausiai kartu žiūrėdavo, – net per labai tolimus daiktus, pavyzdžiui, lėktuvą, danguje panašų į adatą su nusidriekusi puriu vilnoniu siūlu, arba kuprotą salelę, akinamai ribuliuojančiame tvenkinyje krutančią it rami milžiniška žuvis. Nepadėjo nė skiepai gyvenimo vakcina: visos tos tam tikro tipo vienišos moterys (virš antakio tvinksintis nervas, dramatiškai permestas šalikėlis), su kuriomis Krylovas lengvai suartėdavo pusmečiui, porai savaitių, nesuteikė jokio imuniteto. O dėl santykių su buvusią žmona, su kuria Krylovas įstengė išsituokti, bet taip ir neįstengė išsiskirti, tai jie, nuspalvindami gyvenimą nepakeliamu liūdesiu, nė iš tolo nevirsdavo antplūdžiais tos begarsės vidinės muzikos, pagal kurią Krylovas šokdavo judėdamas per miglotą pasaulį nuo namų iki dirbtuvės.

Vis dėlto jų ligai reikėjo apsaugos, hermetiško gaubto. Palankiai susiklosčiusios aplinkybės: susitikimas stotyje, skubus Anfilogovo išvykimas (jo bute iškart apsigyveno atvažiavusi į sesiją dukterėčia studentė, baisiai kibi mergužėlė liuminescenciniu manikiūru ir viksinčiais klubais, nuo kurios Krylovas vos išsisuko) – davė jiems galimybę atitrūkti nuo tikrojo gyvenimo, kuriame abu vaidino paprastus vaidmenis ir buvo paprasti žmonės. Abu neabejojo, kad jų dviejų tikrovės dirva kažkokiam labai negiliame sluoksnyje yra ta pati, užtenka neatsargiai besti kastuvą, ir atsiras bendrų pažįstamų, atsivers kažkokie įvykiai, su kuriais susijęs ir vienas, ir kitas. Tačiau ieškoti vienam kito tikrovėje jokiū būdu nederėjo, nes tai reiškė už e i t i n e iš t o s p u s ė s . Abu žinojo, jog ten, kur jie keisdavosi švelnumu, syvais, gyvuliška šiluma (ir kažkuo daugiau, kas perduodama netiesiogiai, o sakytum per kosminį palydovą, visą laiką kybantį virš galvų), – jog į tą sritį patenkama pro vienintelį įėjimą, kuris

ir yra didžioji paslaptis. Jiems prieš akis dar buvo du apstūs ir žydintys vasaros mėnesiai, ir tai kažkokiu būdu Ivanui gražino pamirštą mokyklinių atostogų laimę, – paskui, jeigu ekspedicija tikrai sugrįš su tais, kokių tikimasi, sensacingais akmenimis, išsirūpinus suklastotus pasus netikromis pavardėmis bus galima kartu išvykti nors ir į Rio de Žaneirą.

Jie beveik nieko nežinojo apie vienas kitą – ir saugojosi, kad nesužinotų. Iš pat pradžių Tania prasitarė dirbanti buhalterė vienoje leidyklėlėje. Kažkodėl Ivanui tai pasirodė graudu ir neįprasta, nors tos, kurioje jis dirbo, brangakmenių apdorojimo dirbtuvės šeimininkas (turintis dar dvi parduotuves, kuriose, šalia kapeikų vertos *legali* o s juvelyrkos, buvo iki lubų prigrūsta tirštai tvoskiančių dezinfekcija nešiotų skudurų) irgi laikė buhalteres: dvi nejaunas moteriškes su berniukiškais plaukų kuodeliais ir apvaliais trumpai kirptais pakaušiais. Su poniomis Krylovas bardavosi dėl to, kad jos, prisileisdamos arbatinį vieninteliame ir bendrame tualete, nuo čiaupo nuraudavo žarną, kuria vanduo tekėjo į stakles, ir numesdavo bėgti ant grindų, tada šlifavimo diskai imdavo svilti, o prie žarnos, užliejusi gilų kampą su išmušta plokšte, susidarydavo bala. Ne kartą ir ne du Krylovas prašė šeimininką persodinti netvarkingas damas į vieną parduotuvių, arčiau skudurų, – bet patrūnijusia vilnele apžėlęs storuliukas, aky-lai saugantis savo bedžiaugsmę ramybę, tik tylomis linktelėdavo rodydamas į katakombas prekių, užvertusių visas pagalbines patalpas ir panašių į dresuotų cirko beždžionių drapanas.

Dabar kiekvieną kartą išvydęs buhalteres Krylovas prisimin-davo Tanią ir šypsodavosi joms svajinga, tačiau gan abstrakčia šypsena – už ją netikėtai pradėjo gauti palšų naminių pyragėlių geriausioje moterų turimoje lėkštutėje su karūnuota nežinomo restorano monograma. Abi ponios kažkaip iš karto ir baugiai pagražėjo, jų nudelbtos akys, apvedžiotos riebiu sidabru, priminė šampano kamščius; nelemtąją žarną jis jau rasdavo šiaip taip

užmautą ant čiaupo ir purškiančią į veidrodį, tačiau žaliava bent jau nekeitėjo nuo perdžiūvusio abrazyvo.

Tokiu būdu nereikalingi duomenys apie vienas kitą pasirodė galintys veikti tikrovę – pernelyg ją sužmoginti. Krylovas nekeitino per Tanią pamilti gausių savo artimų. Vienintelis dalykas, kuris domino Krylovą (ir jis nieko negalėjo padaryti), buvo jos vyro asmuo, pirmą kartą paminėtas raudono plastiko kavinėje ir Ivano pastangomis virtęs išdidinta ir beveik neatsikratoma figūra. Iš tam tikrų netiesioginių, bet neabejotinų požymių Krylovas suprato, jog Tania jo su niekuo nekaltuoja. Kas kartą vaduodamasi iš savo plačių, skarotų sijonų ir kaimiškų palaidinukių susimazgusiais ir išpampusiais it venos nėriniais (netrukus Ivanas jau žinojo visus vasarinius jos drabužius ir smulkias užsikertančių jų užtrauktukų šunybes), – ji būdavo šaltoka, tarsi užvakarykštė; norint, kad pasiektų šiandieną, reikėdavo tiesiogine prasme budinti jos ilgą kūną, rankomis varinėti kraują po susitraukusia oda, kurios paviršiuje aštrūs šiurpuliukai priminė sniego kruopeles. Tačiau gyvenimiška patirtis Krylovui sufleravo, jog būna santuokų ir be fizinio artumo – juolab jei jos apipintos sudėtingu moralinių įsipareigojimų, peraugančių į bemaž neišardomą simbiozę, tinklu.

Su apsimestu abejingumu pradėdamas šneką opia tema, jis bandydavo sukurti bent jau apytikrį neregimo priešo fotorobotą. Iš nenoringų Tanios atsakymų (tomis minutėmis jai visada apsisiblausdavo akys, tačiau piktai žybčiodavo akinių stiklai) iškilo teigiamas, rimtas ir visiškai negyvybingas paveikslas. Šis žmogus, jei būtų egzistavęs tikrovėje, turėjo būti laikomas dėžėje ir veikti įjungtas į elektros tinklą. Tačiau Tania atkakliai kabinosi į savo versiją apie šeimos padėtį ir visa net akmenėdavo, vos tik Ivanas bandydavo ją priversti, kad prisipažintų melavusi. Jeigu sunkus pokalbis vykdavo lovoje (o Krylovas su tikro ligonio netaktiškumu ir neapdairumu šaukdavosi vaiduoklio net ir ten, kur jie būdavo tik dviese), Tania staigiai nusisukdavo į sieną ir iškart rasdavo ką

nors įdomaus popieriniuose valdiškų apmušalų herbariumuose, palikusi Ivaną žiūrinėti jos neįdegusias mentis. Laikinais susitaikęs, Ivanas prašydavo atleidimo ir bučiuodavo lotynišką N jos delne, it geriamojo vandens srovelę gaudydavo lūpomis šaltoką šypsnį. Protu jis, aišku, suprato, kad jokio vyro apskritai nėra; suprato ir tai, kad jo Tatjana, kaip ir bet kuri kita moteris, nėra už ką nesutiks su žemesniu statusu ir neatsisakys vaiduoklio.

Krylovo užsispyrimas baigėsi tik tuo, kad vyras, su beprotišku kietakaktiškumu ginamas nuo jo puldinėjimo, darėsi vis idealesnis. Netekdamas žmogiškojo tikrumo, jis įgaudavo vis daugiau teigiamų savybių, tarp kurių vyravo kažkoks maniakiškas ūkiškumas: Ivaną pykino, jog tą pačią akimirką, kai jis apkabina Tanią, šis optimistiškas žaliūkas siurbia kilimus arba salotoms pjausto virtą šakniavaisį. Jis matė, kad Tania, nepaisant potraukio nuoširdumo, kažkokia jam nesuvokiama logine proto gudrybe išsaugo ištikimybę savo mechaninei lėlei.

Krylovą dar labiau trikdė tai, kad jis pats Taniai buvo neištikimas ir nežinojo, ką dėl to daryti. O ji nieko jo neklausinėjo. Vienintelis dalykas, kuris jam šiek tiek kėlė dvasią, – kad vyras, jeigu toks yra, aiškiai ne iš turtuolių. Tai liudijo ne tik kuklus Tarnos garderobas (jos drabužiai, nusivilkti ir išversti, kreivomis siūlėmis, panašiomis į išplėštą sąsiuvinio lapų šerpetas, šaukte šaukė apie savo pigumą), bet ir negausūs papuošalai, tamsūs ir smulkūs, primenantys piktžolių dyglius su blausiomis sėklomis: neklystančia specialisto akimi Krylovas nustatydavo, jog tai briliantų falsifikatai iš fianito ir krištolo. Bendraudamas su buvusia žmona suprato, jog piniginga moteris dėl juoko gali apsirengti kiniškomis masinės gamybos drapanėlėmis, tačiau briliantai net mažyčiame senutėliame žiedelyje bus tikri. Jis žinojo, kad karas dėl moters, nors ir kaip nevertinančios materialinių turtų, yra ekonominis. Prieš vyrą rėmėją, žmonai įdiegusį brangių įpročių sistemą, Krylovas neturėjo šansų: trys šimtai dolerių jai būtų tas

pats kaip į krantą išmestai žuviai stiklinė vandens. Jis žinojo, jog tarp moterų, kurias vyrai visiškai aprūpina, pasitaiko nesavanaudiškų, pasitaiko netgi tokių, kurios, apsuptos neregėtos prabangos, miglotai bijo neaiškaus pavojaus viską prarasti ir žiūri iš brangių automobilių lyg išgąsdintos katės. Bet ir jos nemoka išgyventi ištrauktos iš savo įprastos terpės: privalgydintos miršta iš bado, kenčia troškulį turėdamos šaldytuve mineralinio ir pieno. Tania, aišku, buvo ne tokia, jos moteriškas inteligentiškumas susiliejo su stebėtinu gyvybingumu. Net jos liguistumas atrodė kaip būdas prisitaikyti prie nesveiko oro ir negyvo maisto, o įbrėžimai ir smulkios žaizdelės užgydavo akimirksniu, lyg būtų nupieštos, kraujo lašeliai virsdavo sausais aliejiniiais dažais, keliančiais įtariamą, jog ir visas jos kraujas netikras.

– Ar galėtum išvažiuoti su manim kur nors toli? – kartą paklausė Ivanas, apkabindamas Tanią prie ketaus parapeto, už kurio neįžiūrimas naktinis tvenkinys šliurpčiojo tarsi guminė kempinė.

– Galėčiau išskristi su tavim į Mėnulį.

– Bet Mėnulyje nėra oro.

– O tu įsitikinęs, jog dabar mes kvėpuojame oru?

Ivanas giliai įkvėpė: nuo vandens kilo dumblino dugno kvapas, šalimais smulkūs balti žiedynai, mirguliuojantys tamsoje, skleidė silpną vanilės aromatą, iš kažkur dvelkė kepta mėsa, muzika, garsiomis šnekomis.

– Tai citata iš seno filmo, – taikiai tarė Tatjana, savo kartūne gūždamasi nuo drėgno vėjokšnio.

Vis dėlto ji išsakė tai, apie ką jie bijojo kalbėtis. Viskas aplinkui buvo netikra. Blausiai švytėjo dvi briaunotos Ekonomikos centro stiklinės, virš jų tarsi iškviesto lifto mygtukas žibėjo mėnuo.

– Ar įmanoma išvažiuoti dar toliau, negu esame dabar? – tyliai paklausė Tania, ir Krylovas nerado kuo atsikirsti.